HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הכהנים א)מקרא נדרש לפניו ולאחריו וסבר ר״ש מקרא נדרש לפניו ולאחריו והתניא א] 1ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות המזבח באצבעו ולקח ב)מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין באצבעו ונתן מלמד שלא תהא נתינה אלא בימין אר״ש וכי ב] ג)נאמר יד בקבלה הואיל ולא נאמר יד בקבלה קיבל בשמאל כשר ואמר ד)אביי במקרא נדרש לפניו ולאחריו קא מיפלגי ג] ה)(ור״ש סבר לאחריו נדרש ולפניו אין נדרש) אלא ה״ט דר״ש והביאה וי״ו מוסיף על ענין ראשון וסבר ר״ש וי״ו מוסיף על ענין ראשון ד] אלא מעתה דכתיב 2ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם ו)אמקבלה ואילך מצות כהונה מלמד על שחיטה שכשירה בזר אי לר״ש וי״ו מוסיף על ענין ראשון שחיטה ה״נ בזר תהא פסולה שאני התם דאמר קרא וסמך ושחט מה סמיכה בזרים אף שחיטה בזרים אי מה סמיכה בבעלים ◦אף שחיטה בבעלים ההוא לא מצית אמרת ק״ו ומה זריקה דעיקר כפרה לא בעיא בעלים שחיטה דלאו עיקר כפרה לא כ״ש וכי תימא ז)אין דנין אפשר משאי אפשר גלי רחמנא ביוה״כ 3ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים אמר רב כל מקום שנאמר תורה וחוקה אינו אלא לעכב קא ס״ד תרתי בעיא כדכתיב 4זאת חוקת התורה (סימן נת״ץ יקמ״ל) והרי נזיר דלא כתיבא ביה אלא תורה ואמר רב ח)בתנופה בנזיר מעכבא שאני התם כיון דכתיב כן יעשה כמאן דכתיבא בהו חוקה דמי הרי תודה דלא כתיבא ביה אלא תורה ותנן ט)ארבעה (א) שבתודה מעכבין זה את זה שאני תודה דאיתקש לנזיר דכתיב 5על זבח תודת שלמיו י)ואמר מר שלמיו לרבות שלמי נזיר והרי מצורע דלא כתיב ביה אלא תורה ותנן כ)ארבעה מינין שבמצורע מעכבין זה את זה שאני התם כיון דכתיב 6זאת תהיה תורת המצורע כמאן דכתיב ביה חוקה דמי והרי יוה״כ דלא כתיב ביה אלא חוקה ותנן ל)שני שעירי יוה״כ מעכבין זה את זה אלא או תורה או חוקה והרי שאר קרבנות דכתיב בהו תורה ולא מעכבי תורה בעיא חוקה וחוקה לא בעיא תורה והא תורה וחוקה קא אמר ה״ק אף על גב דכתיב תורה אי כתיבא חוקה אין ואי לא לא והרי מנחה דכתיב בה חוקה ואמר רב כל מקום שהחזיר הכתוב בתורת מנחה אינו אלא לעכב החזיר אין לא החזיר לא שאני התם דכי כתיבא חוקה אאכילה כתיבא והרי לחם הפנים דכי כתיבא חוקה אאכילה כתיבא מ)ותנן שני סדרים מעכבין זה את זה שני בזיכין מעכבין זה את זה הסדרין והבזיכין מעכבין זה את זה אלא כל היכא דכתיבא אאכילה אכולא מילתא כתיבא שאני התם נ)דאמר קרא 7מגרשה ומשמנה

גרש

מקרא. ו] הכהן נדרש לפניו לוילך: **ולאחריו.** וקמץ משם ז] ט)באצבעו: **ולקח.** ולקח (קבלת) הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות וגו׳: **אלא בימין.** דכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין [לעיל י.]: (ב) **נתינה.** מתנת הקרן דמזבח: **וכי נאמרה יד** ס). כלומר וכי נאמרה אצבע בולקח והלא בונתן הוא אמור (ג) ח]: **וי״ו.** דוהביאה מוסיף על ענין ראשון. (ד) ט] ע)[וכ״ת וי״ו דונתן נמי יהא] מלמד קבלה מנתינה תריך ליכא למימר הכי דאי י] כתיב ונתן באצבעו הוי גמירא ולקח מונתן בוי״ו מוסיף על ענין ראשון אבל השתא באצבעו הפסיק הענין: **ואי** יא] **מה סמיכה** פ). (ה) לר״ש פריך וסמך ידו על ראש קרבנו אלמא סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים ולא באחר. זריקה לא יב] בעינן בבעלים דכהן זורק: **אפשר.** שחיטה יג]: **לא אפשר.** זריקה בבעלים דכתיב [ויקרא א] וזרקו בני אהרן: **נזיר.** כתיב ביה זאת תורת הנזיר אשר ידור (במדבר ו): **תנופה בנזיר.** דכתיב [שם] ונתן על כפי הנזיר יד] לעכב משום דכתיב תורת ואע״ג דלא מעכבא בעלמא כדאמרינן (ו) בשמעתא קמייתא טו] דמס׳ יומא (ד׳ ה.) שאם עשאה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכפר: **כן יעשה.** על תורת נזרו: **תודה.** כתיב בה וזאת תורת זבח השלמים וגו׳ אם על תודה יקריבנו וגו׳ (ויקרא ז): **ד׳ מינין.** חמץ חלות ורקיק צ) ורבוכה בפרק התודה (לקמן דף עז.): **שלמיו.** על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר לעשרה קבין ירושלמיות ולרביעית שמן טז] בתודה ק)(בפ׳ התודה): **ארבעה שבמצורע.** עץ ארז ושני תולעת ואזוב וצפרים: **תהיה.** משמע עיכובא: **יוה״כ.** כתיב והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי וגו׳ באחרי מות ר): **שאר קרבנות כתיב בהו תורה.** זאת התורה לעולה ולמנחה וגו׳ (ויקרא ז): **ולא מעכבי.** יז] דאמר בפ״ק (לעיל ד׳ ז.) באשם הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר ובמנחה יח] כתיב וזאת תורת המנחה הקרב וגו׳ (ויקרא ו) דהיינו הגשה ותנן לא הגיש כשר: **הא תורה וחוקה קאמר.** יט] משמע תרווייהו כי הדדי שקולין: **מנחה כתיבא חוקה.** כל זכר בבני אהרן ש)יאכל חק עולם (וגו׳) (שם): **שהחזיר הכתוב.** בצו את אהרן מה שכבר אמור בויקרא אינו אלא לעכב: **אאכילה כתיבא.** הילכך לאו לעיכובא אתא: **לחם הפנים.** ואכלוהו במקום קדוש כי קדש קדשים הוא לו מאשי ה׳ חק עולם וגו׳ (שם כד): **ושאני התם.** גבי מנחה להכי לא הויא חוקה דידה עיכובא משום דכתיב מגרשה ומשמנה מדמצי למכתב מגרש ומשמן וכתיב מגרשה ומשמנה שמע מינה ה״ק גרשה שלם ושמנה שלם שאם חסר כל שהוא פסול ומדאיצטריך למיכתב להכי שמע מינה חוקה דידה לאו כ] ת)חוקה:

גרש

במקרא נדרש לפניו ולאחריו קא מיפלגי. וא״ת מנלן דבהכי פליגי דילמא טעמא דרבנן כדאסיקנא בפ״ק (לעיל דף י.) ופרק שני דזבחים (דף כד:) דכל מקום שנאמר אצבע או כהונה אינו אלא ימין ור״ש בעי תרתי וי״ל דלשון הברייתא משמע משום דקאי עליה באצבעו כדקתני באצבע ולקח והא דלא מפרשי רבנן טעמייהו מדכתיב הכהן משום דאיצטריך הכהן בכיהונו ואע״ג דבפ׳ שני דזבחים (דף כד:) קאמר אליבא דר״ש ואלא הכהן ל״ל ומשני הכהן בכיהונו הוא הדין דלרבנן איצטריך נמי אלא נטר עד לבסוף דמקשי לר״ש ומשני ליה והוא הדין לרבנן וא״ת דבפ׳ השואל (ב״מ דף צה. ושם) פליגי תנאי במקרא נדרש לפני פניו ופריך תנן השואל את הפרה כו׳ א) והא שומר חנם דלפני פניו לא קתני וליטעמיך שומר שכר דלפניו מי קתני מאי קושיא לימא דההיא משנה ר״ש היא דקסבר הכא ובפ׳ ב׳ דזבחים (דף כד:) דמקרא נדרש לאחריו ולא לפניו וי״ל דהתם ב) [טעמא] דר״ש משום דוי״ו מוסיף על ענין ראשון כדאמרינן הכא גבי והביאה וא״ת ואמאי לא אמרינן הכא דקאי אתרווייהו כמו תתננה ואכלה ומכור בפ׳ כל שעה (פסחים דף כא:) ובפ׳ כל הבשר (חולין ד׳ קיד.) ובפ״ק דמסכת ע״ז (ד׳ כ.) וגבי נשך ומרבית בפ׳ איזהו נשך (ב״מ דף סא.) כא] ג) דלא דמי לתקום והדרת בפ״ק דקדושין (דף לג:) ומיהו לא דמי לתתננה ואכלה דתרי מילי נינהו אבל הכא חדא מילתא דבאצבעו ד) חדא קאי דכי האי גונא מחלקין ה) אה׳ מקראות דאין להם הכרע שאת מחר משוקדים ארור וקם וכי תימא באצבעו נמי לא יהיה לו הכרע ויש לחלק ו) משום דאשכחן ונתת על קרנות המזבח באצבעך כדאמרינן בפ׳ ב׳ דזבחים (ד׳ כד:) וצריך עיון במסכת תענית (ד׳ טו ז). דכתיב אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה דאמרינן לצדיקים אורה וישרים לשמחה ולא אמרינן דקיימי אתרווייהו כמו תתננה ואכלה: **אלא** ה״ט דר״ש והביאה וי״ו מוסיף על ענין ראשון. אפילו לא ידרוש ר״ש כב] לפניו ולאחריו וי״ו מוסיף דריש וגבי ולקח ונתן לא אמרינן וי״ו מוסיף למילף קבלה מנתינה בימין כדפי׳ בקונטרס דבאצבעו מפסיק בין ולקח לונתן דה״ל למכתב ולקח הכהן ונתן מן הדם באצבעו וא״ת בפ׳ ב׳ דזבחים (ד׳ כד:) דא״ר אלעזר בן שמוע כל מקום שנאמר אצבע בנתינה שינה בנתינה פסול בקבלה כשר והיכן נאמרה אצבע בנתינה דכתיב ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך וקסבר מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ולאחריו לימא וי״ו מוסיף על ענין ראשון ושמא ר״א בר ר״ש לית ליה וי״ו מוסיף על ענין ראשון א״נ לא דריש וי״ו מוסיף כדי לדרוש המקרא לפני פניו: **גלי** רחמנא גבי פרו של אהרן כו׳. משמע הכא דלר״ש שחיטת פרו בזר פסולה ואף ע״ג דמסקינן בפרק קמא דזבחים (דף יד.) לר״ש שחיטה לאו עבודה היא ל״ק מידי כדפי׳ בפ״ק (לעיל ד׳ ה.): **ואמר** רב תנופה מעכבא בנזיר. כג] ממתני׳ הוה מצי לאקשויי דתנן (לקמן ד׳ כז.) ד׳ מינין שבנזיר מעכבין זה את זה אלא ניחא ליה לאקשויי דרב אדרב א״נ משום דאפילו תנופה שהיא שירי מצוה ה) בשאר קרבנות מעכבת בנזיר: **ואמר** מר שלמיו לרבות שלמי נזיר. לקמן איתא בפ׳ התודה (ד׳ עח.): **תורה** בעיא חוקה וחוקה לא בעיא תורה. אומר ר״ת דכל מקום דאמרי׳ חוקה עיכובא לא ממשמעותא אלא מג״ש ילפינן לה בריש פרק ב׳ דזבחים (ד׳ יח. ושם) דאמרי׳ אשכחן מחוסר בגדים פירוש דאם עבד חילל שתויי יין מנלן אתיא חוקה חוקה ממחוסר בגדים דמעכב כדיליף התם לעיל אף שתויי יין לעכב ואם ממשמעותא הוא ל״ל למילף ג״ש ומיהו מעיקרא ודאי הוה בעי למימר בשמעתין ממשמעותא דהוה בעי תורה וחוקה: **חוקה** לא בעיא תורה. וא״ת ותורה למאי אתא דכה״ג פריך בפ״ק (לעיל ד׳ י.) גבי אצבע לא בעיא כהונה דפריך אלא כהן ל״ל וי״ל דתורה אתא לשום דרשה: **ושאני** התם דאמר קרא מגרשה ומשמנה. פירש בקונטרס דמצי למיכתב מגרש ומשמן וכתב מגרשה ומשמנה שמע מינה הכי אמר רחמנא מגרשה שלם משמנה שלם שאם חיסר כל שהוא פסול ובסמוך דאמר שמואל גרש

ושמן

מסורת הש״ס

א) [שבת לג: וש״נ], ב) [זבחים כד. ע״ש], ג) שם ע״ש, ד) [שם], ה) רש״ק מ״ז, ו) [ברכות לא: וש״נ], ז) לקמן פב. סוכה כ: יבמות מו. פא: הוריות ו: זבחים לח. תמורה טז: יח: נדה לז., ח) נזיר מו., ט) לקמן כז. עח., י) לקמן כז. עח., כ) [לקמן כז.], ל) שם, מ) לקמן כז., נ) גי׳ ל״ק ל״ל ד״ה באצבעו ולקח ולקח זו קבלת הכהן מדם החטאת הס״ד ואח״כ ד״ה באצבעו ונתן זו נתינה מתנת הקרן למזבח דכתיב ונתן על קרנות, ס) בקבלה כלומר כו׳ אמור ואין מקרא נדרש לפניו. ל״ק, ע) רש״ק, פ) בבעלים דכתיב וסמך כו׳ ולא באחר הס״ד ואח״כ ד״ה לא בעינן בעלים דכהן זורק. ל״ק, צ) ורקיקים. ל״ק, ק) כתודה. ל״ק, ר) [ויקרא טז], ש) יאכלנה. ל״ק, ת) דוקא הס״ד. ל״ק, א) ואילו. ל״ק, ב) ל״ק, ג) ולא. ל״ק ורש״ק הגיה וי״ל דדמי לתקום כו׳ ולא דמי לתתננה כו׳, ד) אחד דוכתא קאי. ל״ק, ה) [יומא נב.], ו) נ״א דפשטיה דקרא משמע דקאי אולקח מ״מ סבר ת״ק דקאי גם אונתן משום כו׳, ז) [ע״ש תוס׳ ד״ה אור], ח) [לקמן לג:],

עין משפט נר מצוה

א [מיי׳ פ״ט מהלכות ביאת המקדש הלכה ו ופ״ה מהלכות מעה״ק הלכה א]:

ח ב מיי׳ פ״ה מהל׳ נזירות הל״ה ואין הלכה כמותו:

◆

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד לד
2. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְיָ וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא א ה
3. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ: ויקרא טז יא
4. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל: במדבר יט ב
5. עַל חַלֹּת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו: ויקרא ז יג
6. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יד ב
7. וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ מִגִּרְשָׂהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ אִשֶּׁה לַייָ: ויקרא ב טז

◆

מוסף רש״י

באצבעו ולקח וכו׳ באצבעו ונתן. דכתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות הטילו הכתוב לאצבע בין קבלה לזריקה ולדורשו לפניו ולאחריו לומר שלא יהיו אלא בימין דילפינן לקמן בשמעתין כל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין (זבחים כד.). **במקרא נדרש לפניו ולאחריו קא מיפלגי.** ר״ש סבר מקרא נדרש לאחריו ולא לפניו הילכך אצבע אונתן דכתיב בתריה קאי ולא אולקח דכתיב לקמיה ורבנן סברי מקרא נדרש לפניו ולאחריו (שם כד:). **ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן וכו׳ וזרק ומקבלה ואילך.** ומדכתיב כהן בקבלה ובשחיטה לא כתיב מכלל דושחט אבעלים קאי (יומא כז, וכעי״ז זבחים לב.). **תנופה בנזיר מעכבא.** מלשתות יין וליטמא למתים (נזיר מו.). **על זבח תודת שלמיו.** דלא הוי צריך, שהרי כבר נאמר זאת תורת זבח שלמיו ואם על תודה (להלן עח.). **והרי לחם הפנים דכי כתיבא חוקה אאכילה כתיבא.** בלחם הפנים כתיב מאשי ד׳ חק עולם, ואכלוהו קאי אסדרים ואבזיכין (להלן כז.). **שני סדרים.** של לחם הפנים (שם כז.).

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ארבעה מינים שבתודה מעכבין: **(ב)** רש״י ד״ה נתינה נ״ל קודם ד״ה אלא בימין: **(ג)** ד״ה וכי נאמרה יד וכו׳ הוא אמור ומקרא אין נדרש לפניו הס״ד: **(ד)** ד״ה ו׳ דוהביאה וכו׳ ומלמד קבלה מנתינה שלא תהא אלא בימין תריך ליכא: **(ה)** ד״ה ואי מה סמיכה דכתיב וסמך ידו: **(ו)** ד״ה תנופה בנזיר וכו׳ כדאמרינן בפירקא קמייתא דמסכת זבחים ולקמן דף צג שאם עשאה:

◆

גליון הש״ס

גמ׳ אף שחיטה בבעלים. עי׳ לקמן דף צג ע״א תוד״ה לפי:

◆

שיטה מקובצת

א] מתיבות ולקח עד תיבת המזבח נמחק: ב] נאמרה יד בקבלה הואיל ולא נאמרה יד: ג] מתיבות ור״ש עד אין נדרש נמחק: ד] אלא מעתה ושחט את בן הבקר כו׳ תיבת דכתיב נמחק וא״ת אמאי לא פריך הכי לר״ש דשמעינן ליה בפרק איזהו מקומן [דף מח ע״א] וי״ו מוסיף על ענין ראשון וכן הרבה אחרים וי״ל דלא פריך אלא לר״ש דמפיק (כהן) מוי״ו מוסיף דיציקות ובלילות [בעי כהן] ואע״ג דסברא הוא דלא בעי כהן כי אם בד׳ עבודות והאי לאו מד׳ עבודות הוא ואפי׳ הכי מפיק מוא״ו כהן וא״כ סבר יותר וי״ו מוסיף מכל אינך תנאי ופריך משום הכי לר״ש דוקא דלימא שחיטה בזר פסולה. תו״ח: ובתוס׳ אחרות תירצו דלא פריך בעלמא דהכא פריך (ממילי) [מילין] דכהן ממילי דכהן: ה] שאני התם דכתיב מגרשה ומשמנה. אבל מסלתה לא דריש הכא דאצטריך שאם חיסר הסולת שהוא פסול: ו] מקרא הכהנים: ז] וקמץ משם הס״ד ומה״ד באצבעו ולקח. קבלה ולקח הכהן מדם: ח] אמור: הס״ד ומה״ד מקרא נדרש לפניו ולאחריו פליגי. דת״ק סבר אצבעו נדרש לפניו לולקח ולאחריו לונתן ור״ש סבר אין נדרש לפניו: ט] ראשון. וילמוד עליון דיציקה מתחתון דקמיצה ואי קשיא ונתן אמאי לא קאמר וי״ו מוסיף על ענין ראשון וילמד קבלה מנתינה והשאר נמחק: י] דאי. הוה כתיב ונתן באצבעו ודאי הוי גמיר: יא] ואי לר״ש וי״ו דהקריבו מוסיף על ענין ראשון נימא נמי שחיטה בזר פסולה. הס״ד ומה״ד סמיכה בזר דכתיב וסמך ידו על ראש קרבנו אלמא סמיכה בבעלים הס״ד ומה״ד אף שחיטה בבעלי׳ ולא באחר הס״ד: יב] לא בעיא בעלים דכהן זורק וזרקו בני אהרן: יג] אפשר שחיטה בבעלים הס״ד ואח״כ מה״ד

שיטה מקובצת (המשך)

נזיר והשאר נמחק: יד] הנזיר א) והניף מעכב משום: טו] קמייתא דיומא: טז] שמן. בפ׳ התודה ותיבת בתודה נמחק: יז] מעכבי דאמרי׳: יח] ובמנחה נמי כתיב: יט] קאמר דמשמע: כ] לאו דוקא הס״ד: כא] נשך הא לא דמי: כב] ר״ש וא״ו וא״ו מוסיף כו׳ ותיבות לפניו ולאחריו ליתא. עי׳ תוס׳ [ד״ה וי״ו לא דריש] לקמן [דף נא ע״ב]: כג] מעכבא בנזיר. לשון מהר״פ ה״ג דמצי לאתויי הא דתנן בסוף נגעים [פי״ד מ״י] שירי מצוה [הן] בין שנתן ובין שלא נתן כפר ומעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר ולכך פריך ממתניתין דלקמן בפרקין ב׳ מינין כו׳.

א) נראה דל״ל הנזיר וגו׳ והניף הס״ד ואח״כ מה״ד משום